

5 Komunikace

- proudění informací z jednoho bodu (ze zdroje) k druhému bodu (k příjemci), jako přenos nebo vytváření znalostí.
- **communicatio** - znamenalo původně „vespolné účastnění“
- **communicare** - „činit něco společným, společně něco sdílet“
- komunikační proces - sdělování, výměna informací (Mareš, Křivohlavý 1995)

Verbální komunikace

- **uskutečňuje se prostřednictvím soustavy dohodnutých symbolů.**
- symboly mohou označovat pojmy i pro předměty či jevy momentálně nepřítomné nebo takové, které nelze vidět. např. bavíme se o oblíbeném jídle, které momentálně nevidíme, v duchu si vybavíme vůni, chuť, vzhled.
- za **verbální způsob sdělování** lze považovat i **znakový jazyk**, patří zde: různé kombinacemi poloh prstů, orientací ruky a pohyby ruky

Nonverbální komunikace

- složka vývojově starší jak ve smyslu vývoje lidstva, tak i vývoje jednotlivce
- **nonverbální a verbální** složka se uplatňuje během řeči, a spolu tvoří **nedílný celek mluvené řeči.**

Prostředky neverbální komunikace

- mimiku, tj. různé výrazy obličeje
- tělesné přiblížení se či oddálení
- natočení těla k partnerovi nebo odvrácení, fyzický postoj (zejména sklon hlavy, nakročení)
- přímý dotek, tj. pohlazení, podání ruky, poklepání na rameno
- někteří lidé jsou např. velmi vnímaví na způsob podání ruky, intenzitu stisku
- gestikulaci nebo „mluvu rukou“
- pohledy, tj. přímý pohled, uhýbání očima
- slyšíme, že oko je oknem do duše, tedy že oko sděluje to, co se odehrává v nitru
- úprava zevnějšku

Dělení komunikačních forem u SP

- znakový jazyk
- znakovaný jazyk
- Gestuno
- mimika
- gestikulace
- dramatizace
- pantomima
- daktylotika (prstová abeceda)

- daktylografie
- pomocné artikulační znaky
- psaná podoba mluveného jazyka
- mluvená hlásková řeč

Znakový jazyk

- náročnost osvojení
- pojmy
- vlastní znakový jazyk neslyšících
- vlastní gramatika, více mezinárodní, vznik cestou „zdola“, žádné záznamy
- ne u všech SP „mateřský“ (většina SP má slyšící rodiče), ale „přirozený“

Znakovaný jazyk

- bohatší, složitější, vznik cestou „shora“

Gestuno

- nadnárodní znakový systém
- původně mělo obsahovat znaky s obecnou platností
- určené pro tlumočení oficiálních textů
- první slovník vydala Britská asociace neslyšících
- další slovník vydán 1979 ve Varně (rozšíření slovní zásoby)
- největší zkušenosti má Bulharsko

Mimika - emoce, dítě (obličej matky, „obrazy obličeje“)

Gestikulace

- porozumění gestům (symbolům) > porozumění řeči
- gesto umožňuje první porozumění řeči
- gesto podporuje všeobecnou schopnost nápodoby
- gesto připravuje půdu pro používání slov

Daktylotika (prstová abeceda)

- druhy - jednoruční, dvouruční, smíšené
- výhody
- přesná analýza a syntéza slova
- jednodušší získávání slovní zásoby
- podpora odezírání
- využití v rámci
- ZŠ pro SP, odezírání a v rámci tlumočnictví

Daktylografie je vpisování velkých písmen do dlaně, užívá se u jedinců s hluchoslepotou

Pomocné artikulační znaky

- daktylotika se vztahuje ke grafémům, PAZ k fonémům
- použití při tvoření a rozvíjení řeči u SP
- upozorňují na
- správnou polohu mluvidel (l,u)
- na rezonanci mluvidel (m)
- charakter výdechového proudu (p, b, t)

Mluvená hlásková řeč

- Morfologicko – syntaktická (gramatická) jazyk. rovina: koncovky...
- Foneticko – fonologická (významová) jazyk. rovina: stavba věty,špatný slovosled..
- Lexikálně sémantická (zvuková) jazyk. rovina: slovní zásoba
- Pragmatická (sociální) jazyk. rovina: praktické využití komunikace...

Psaná forma řeči

- cílem rozumět psanému textu, vyjadřovat myšlenky písemnou formou
- stupně výuky psané formy řeči - globální čtení, analyticko-syntetické čtení, čtení z hlediska celoživotního vzdělávání

Doporučená literatura:

KRAHULCOVÁ, B. *Komunikace sluchově postižených*. Praha: Karolinum, 2002.